

Informateur, maak wat moois van de energietransitie!

Martien Visser: Vijf adviezen die het verschil kunnen maken

Energiepodium.nl 4 maart 2017

Geachte informateur, de energietransitie is een belangrijk onderwerp aan de formatietafel. Een spel met open kaarten. Met louter winnaars. ChristenUnie, GroenLinks en D66 zijn enthousiast, de VVD wil nieuwe business en het CDA wil een wereld die we door kunnen geven aan onze (klein)kinderen. En, last but not least, onze maatschappij is gemotiveerd.

Tot 2023 weten we wat er moet gebeuren, met dank aan de SER en het vorige kabinet. U kunt zich dus concentreren op de periode daarna. De eerste jaren is dat niet zo moeilijk. Uiteraard continueren we wind op zee. Voor kolencentrales is het einde oefening. Houtpellets, voor zover duurzaam, gaan we straks op andere wijze benutten. Natuurlijk gaan we door met energiebesparing. Ook gaan we jaarlijks tienduizenden Nul op de Meter woningen realiseren. De SDE (subsidieregeling duurzame energie) krijgt een vervolg, maar nu op basis van CO₂. De salderingsregeling blijft. Weliswaar een beetje duur, maar het is een slimme manier om duurzame energie op een positieve manier bij de burger te brengen.

Natuurlijk moet dit allemaal betaald worden. Dat kunt u regelen door de energiebelasting voor burgers te verhogen. De groene partijen zijn tevreden omdat ze denken dat daarmee energie wordt bespaard. Voor de rechtse partijen vormt de energiebelasting de perfecte vlaktax. Ongetwijfeld zijn er dan nog wat details, maar die 40% CO₂-reductie in 2030 van Parijs kunt u alvast afvinken op uw bucket-lijst.

Na die 40% wordt het echter moeilijk, en veel duurder. Ook dreigen impopulaire verplichtende maatregelen. Oppositiepartijen weten daar wel raad mee. Dat kost dus straks kiezers. Somsom en de PvdA kunnen u daar meer over vertellen: je doet je best en hebt succes, maar je wordt toch keihard afgestraft. Daar komt bij dat veel andere landen ons goede voorbeeld (nog) niet zullen volgen. Het korte termijn effect van onze inspanningen voor het klimaat is dus gering. Dat moet ons niet weerhouden om als welvarend land serieus aan de gang te gaan, maar het is wel iets om rekening mee te houden.

“Richt nu een Koolstofunie op, die gaat fungeren als onze nationale CO₂-ophaaldienst”

Ik stel voor dat u zich in de formatie concentreert op de grote stappen. Deze brief bevat daarvoor vijf adviezen, waarmee u qua CO₂-emissies het verschil kunt gaan maken.

In de eerste plaats: Ga aan de gang met CO₂-opslag, ofwel CCS. Dat is een financieel aantrekkelijke mogelijkheid om CO₂ te verminderen. GroenLinks, D66 en CU hebben CCS opgenomen in hun verkiezingsprogramma's. In 2030 wordt daarmee volgens het PBL onze CO₂-emissie met 10% extra beperkt. Hoe CDA en VVD over CCS denken weet ik niet. Maar laten we daar nu een paar stevige schouders onder zetten. Dus geen studies, maar aan het werk! Een vrijwilliger daarvoor is niet voorhanden zolang de CO₂-prijs niet structureel boven de € 100 per ton komt. Dat duurt te lang. Rammelen met de geldbuidel schiet ook niet erg op, zo leert de ervaring. Dus moet er een partij worden aangewezen. Ooit is een Gasunie opgericht voor de nationale gasinfrastructuur. Richt nu een Koolstofunie op, die gaat fungeren als onze nationale CO₂-ophaaldienst.

Het tweede advies betreft de warmte-infrastructuur. Jawel, er zijn lokale initiatieven. Maar de schaal is te klein, het is te duur en het schiet niet op. Bovendien kiest men vaak voor fossiele energie, in de vorm van restwarmte. Of voor houtpellets, waarover ook al vragen zijn. De ontwikkeling van duurzame geothermie is dringend gewenst. Straks zal de helft van alle gebouwen zijn aangesloten op een warmtenet. All-electric en groen gas met hybride warmtepompen vormen dan de alternatieven. Maar wie mag straks met welke technologie zijn huis verwarmen? Nu doen we maar wat. Een nationaal warmteplan kan helpen slimme keuzes te maken. Beperking van de kosten is daarbij essentieel, evenals maatschappelijk draagvlak. Dit nationale warmteplan moet uitmonden in een planmatige, snelle en efficiënte uitvoering. We hebben namelijk al genoeg gestudeerd. Ook hiermee kan tenminste 10% extra CO₂-vermindering worden bereikt.

Het derde advies heeft betrekking op de iets langere termijn. In 2050 moet onze samenleving volledig CO₂-vrij zijn. Daarvoor is volop ruimte nodig, want duurzame energie vergt meer dan honderd maal zoveel oppervlak als fossiel. Maar Nederland is een dichtbevolkt land. Reken alstublieft niet op massale import van biomassa. De duurzaamheid ervan is twijfelachtig en andere landen hebben die biomassa ook nodig. Laten wij de Noordzee gaan ontwikkelen als duurzame energiebron. TenneT heeft al eens gesuggereerd energie-eilanden te bouwen. Prima idee. Ik stel voor dat dit initiatief breder te trekken en op de Noordzee naast elektriciteit uit zon en wind ook biomassa in de vorm van algen en waterstof te gaan produceren. Zorg ervoor dat de komende kabinetsperiode hiervoor concrete business cases worden uitgewerkt.

Mijn vierde advies betreft waterstof. Deze energiedrager biedt belangrijke oplossingen, wanneer we serieus naar een 100% CO₂-vrije samenleving gaan. Want niet alles kan worden geëlektrificeerd. Deskundigen verwachten dat er tenminste 50% van onze energievraag over blijft. Waterstof biedt daarvoor de oplossing. Maar dat gaat niet vanzelf. We moeten daarvoor aan het werk. Mijn advies: zoek een of twee bedrijven die komende kabinetsperiode plannen maken voor een nationale, of zelfs internationale infrastructuur voor waterstof, en die desgewenst ook bereid zijn daar in te investeren.

Mijn vijfde advies is te gaan sturen op beperking van onze echte CO₂-voetafdruk. Ons vliegverkeer en onze zeescheepvaart tellen niet mee in de nationale CO₂-statistiek. De benodigde bunkerolie veroorzaakt 50 megaton extra CO₂. Ter vergelijking, dat is tweemaal zoveel als de CO₂-emissie door de gebouwde omgeving! Is dat nieuwe vliegveld voor vakantievluchten echt nodig? Laat Rotterdam ervoor zorgen dat de zeescheepvaart minder vervuilend wordt!

Geachte informateur. U hebt een unieke kans de transitie richting een CO₂-vrije samenleving te versnellen. De partijen aan tafel en de samenleving is gemotiveerd. En Nederland heeft volop mogelijkheden. Grijp uw kans en maak er wat moois van!

Martien Visser is lector energietransitie & netintegratie, Hanzehogeschool Groningen en Manager Corporate Strategy bij Gasunie. Hij schrijft zijn column op persoonlijke titel.